

GREGORIUS IV

PONTIFEX ROMANUS.

NOTITIA HISTORICA IN GREGORIUM IV.

(Mansi, ampl. Concil. Collect. tom. XIV pag. 563.)

(a) Gregorius IV, natione Romanus, ex patre Joanne, sedit annos sexdecim. Vir strenuus ac benignissimus.

hanc dicitur Italici ac Francici Imperii epochas annis viginti differre, veritati repugnare, sic ostendimus. Inter cetera diplomata, quae Mabillonius addidit, datum est vi Idus Octob. anno, Christo propitio, imperii domni Hlotharii pii imperatoris, in Italia 20 et in Francia 4, indicit 3v. Hanc formulam ipse refert ad annum 840, sed si convenit Noviomagensis peractus est mense Maio anno 824, aut ipse ceterique consentiunt, vi Idus Octob. anni 840 primus Imperii Francici epocham incipit, Italici vero non vigesimus primus, sed vigesimus tantum. Interdum etiam eundem habet. Datum xv Kalend. Novemb. anni, Christo propitio, imperii domni Hlotharii pii imperatoris in Francia 10 et in Italia 50, indicit 13, quod refert ad annum 830, sed xv Kalend. Novembris trigesimus Imperii in Italia in cursu quidem erat, Francici vero antedecimus jam inciperat a die vigesima mensis Junii. Ceteras formulas, quas lococitato producit, omittimus, sed ex illis idem, quod ex praecedentibus, clare evincitur, quapropter Lotharii Imperium in Italia, neque a morte Bernardi regis, neque a conventu Noviomagensi, deducti potest, sed certe ab anno 820. Pagius ad annum 821, num. 2, hanc epocham ante diem ultimum mensis Maii anni 820 jam inchoatam fuisse dedit ex parte secunda Bullae Cassinensis, constitut. 30, in qua legitur: Actum anno Dominice Incarnat. 841, anno imperii Christianissimi Hlotharii imperatoris 22, in dictione 4, bridle, Kalendas mensis Junii. Unico tamen exemplo, ac perito a Bulla Cassinensi, in quo typographi seu scribarum oscitantia tot in numericis notis inserunt errores, haud multum standum credimus, ad quod etiam addendum est eam constitutionem non Lotharii diploma, sed Rattiperti Britanni episcopi donationem nonnullorum Bononiensi favore monasterii SS. Faustini et Jovite continere, atque datam esse die mortis Lotharii, ut ex ipsa formula apparet, quapropter an Imperii Italici annos aspicitur ab eadem epocha, quam solum post patris mortem Lotharius adhibuit, aliquis fortasse dubitaverit. Pagius loco jam citato praeter has epochas aliam etiam assignat, quam ab anno 838, quo Ludovicus Augustus novam partitionem fecit inter Lotharium et Carolum filios, proficisci astruit, eam autem unico exemplo firmat, nimirum confirmatione donationis factae cenobio Grandivallis, quam Mabillonius de Re Diplomatica lib. II, cap. 26, n. 15, ex Spicillegio Acheriano, tomo VII, pag. 184, sic refert: s. 711 Kalend. Septemb. anno imperii domni Hlotharii 12, lege pii imperatoris in Italia 50 et in Francia 10, indicit 12. Eam autem Mabillonius anno 849 alligat, ubi et Pagius, qui tamen Lotharii annum 12 a praedicta epocha anni 838 deducit, cum Mabillonius notas numericas non cognoverit erratum esse librarii, qui litteram r in Autographo oblittera-

Amos, sanctitate atque pietate repletus, ornatus scientia, verbo jucundus, modestus praee omnibus sermone, tam pro decernitis nota x legi, itaque correxerit, addito inter parentheses lege pii. Quidquid tamen de hac epocha credendum sit, certe in tot Lotharii diplomatum post annum 838 datus, quae videmus, nusquam ejusdem aliquam rationem habitam fuisse cognoscere licet, imo nunquam ejus diplomata triplici, praeter indicationem, epocha signata invenimus. Illud interim observatione dignum, doctissimos etiam viros in interpretandis Lotharianorum diplomatum chronici notis saepius erravisse, hoc autem ea potissimum de causa accidisse arbitramur, quod varias epochas quibus ipse usus est, non satis perspectas habuerint. Piricellus Hoster in monumentis basilicae Ambrosianae duo refert Lotharii diplomata, quorum primum, pag. 182, habet: Data tertio Nonas Maii anno Christo propitio imperii domni Hlotharii imperatoris decimo octavo, in dictione decima, tertia. Actum Papae palatio regio in Dei nomine feliciter, amen, alterum vero, pag. 185: Data octavo Idus Maii, anno, Christo propitio, imperii domni Hlotharii pii imperatoris decimo octavo, in dictione decima tertia. Actum Papae palatio regio in Dei nomine feliciter, amen, quas notas refert ad annum 841, sed perperam, cum anno 835 conveniant, desumpta epocha ab anno 817, prout clare ostendit indicio, cujus tamen vir doctissimus, ac maxima in ceteris diligentiae, nullam ibi rationem habuisse candide profitetur, cum tamen illa neglecta, in eorum Caesarum diplom. qui varias epochas adhibuerunt, vix unquam temporis rationem inveneris. Sed cuncta hujusmodi nunc prosequi non vacat; hoc enim non omittimus Cornetium Margarinum Bullarii Cassinensis, t. II, constit. 32, Lotharii confirmationem Bonorum pro monasterio Bobiensi afferre sub his chronici notis: Anno, Christo propitio, Imperii domni Hlotharii imperatoris in Italia 28, et in Francia 17. Actum Gandulli villa in palatio regio in Dei nomine feliciter amen. Eam autem nos ipsi in instructissimo Bobiensi monasterii tabulario, nuper vidimus, atque animadvertimus Italici regi annum praeserere 27, non 28. Francici vero, non 17, quod epocha post patris obitum ab eo sursum jam diximus, adamussim convenit.

(b) Gregorius, vigesima quarta Septembris, anno 827, Gregorius, omnium virtutum corona decoratus, instinctu Spiritus sancti, unanimi consensu totius populi et universi cleri electus est in pontificatu successor Valentini. A translatione sancti Gregorii pontificatum, quem frustra subterfugere conabatur, inchoavit, ut sanctissimi patris intercessionem munus, munus pontificale onerosissimum, extra dispendium propriae salutis, et damnum universi gregis Domini, ad finem usque humeris suis perferre posset. Michael ex morbo dysenteriae defuncto, succedit in Oriente Theophilus Iconoclasta crudelissi-

firmissimus fide catholica, justus operibus et litterarum divinarum solertissimus inquisitor; ecclesiarum quoque sanctorum infatigabilis visitator, pater pauperum, et alitor omnium viduarum; terrenum nil appetens, mundana hujus vite presentis lucra deserens, aeterna praemia in caelis dignis sibi meritis acquisivit.

Hic a Deo beatissimus pontifex, genere clarus, sed magis clarior sanctitate, forma pulcher, fide pulchrior. Quae scilicet universa laudum praecordia non solum pontificatus sui tempore claruerunt, sed etiam cum adhuc juvenilibus annis polleret, tanta peragere indeficiens satagebat. Quae res Romanis omnibus non diu occulta permansit, sicut scriptum est: *Quia nemo accendit lucernam, et ponit eam sub modio, sed super candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt* (Matth. v); cepit sancta eius operatio de die in diem per totam Romanam pleniter resonare, evangelico sermone docente: *Nihil opertum quod non revelabitur, et occultum quod non sciatur* (Matth. x).

Pro quibus denique innumerabilibus bonis a sanctissimo hujus sacrae sedis domino Paschali papa, non solum subdiaconus, sed etiam sacerdos (a) effectus est. Permansit vero in sacerdotii sui habitu constitutus caste ac pudice, recolens illud quod Scriptura sacra commemorat, dicens: *Sacerdotes Dei induantur iustitia* (Psal. cxxxi), id est, non in aliis vacent, nisi oratione, lectione et jejunio. Cumque in his intentis insisteret, humano more jam dictus Paschalis pontifex ex hac luce subductus, et Eugenius a Deo electus antistes sacri apicis adeptus est dignitatem. Permansit autem in hac per modicum tempus vita, et ipse pariter defunctus est. Post hunc Valentinus alendorum gregum presulatus culmen sortitus, sub maxima celeritate ex hac praesenti vita substractus est.

Coeperant denique Romani pariter omnes non solum de pontificibus tam subito perditis, verum etiam de futuro arcibus cogitare, ut quem sancti Spiritus gratia perlustratum agnoscere potuissent, sub hujus doctrina atque imperio cuncta senatorum nobilitas rite degere potuisset. Quorum videlicet universorum procerum corda adjuvor in opportunitatibus, in tribulatione, creator omnium Deus inextinguibili suo sancto lumine succendit, et mentes eorum ad beatissimi Gregorii IV pia facta convertit.

Consenseruntque omnes in eodem spiritu et anima una, electus autem ab eis patriarcho Lateranensi inductus est, abstrahentes quidem illum ex basilica

sedis. Ad componendas seditiones inter Ludovicum imperatorem; jusque filios exortas, de quibus infra, venit in Germaniam pontifex pacis et concordiae amantissimus; nihil vero apud sceleratos filios effectit aliud, quam quod eosdem sibi et universae Ecclesiae Romanae infensores redderit, cum impiissimorum filiorum conatibus adversus patrem agitata consensus praebere recusaret. Qua occasione Ludovicus imperio exutus paulo post ejusdem sceptrum receperit, dicam infra in potis concilli apud Compendium habiti. Ludovicum imperio restitutum, teste Sigeberto, monuit Gregorius, ut in Gallia atque Germania festivas omnium sanctorum Kalendis Novembris celebraretur, quam hactenus Romani ex instituto Bonifacii papae celebrare consueverant. Munitis Gregorii papae cum Ludovico omnes Francia Germaniaeque episcopi mira consensione obtemperarunt. De quibus Alcuinus (*), hujus saeculi scriptor celeberrimus, in commentariis de divinis officiis haec ait: « Constitutum est ut plures universa per totum orbem in Kalendis Novembris, sicut in die natalis Domini, ad ecclesiam in honorem omnium sanctorum ad missarum solemniam convenire studeat, ut quicquid fragilitas humana per ignorantiam aut negligentiam in solemnitatibus sanctorum minus plene peregrisset, in hac sancta observatione solveretur. » Anno pontificatus Gregorii undecimo Pippinus rex

A beatorum martyrum Cosmae et Damiani per vim, dicebat enim se ad tale ministerium inutilem fore. Sed quoniam tam immensa multitudinem resistere non valuit, ad locum jam ante praedictum cum hymnis et canticis spiritualibus deduxerunt.

Verum quia investigare cuncta quae gessit ceteri sermone non possumus, ea, licet breviter, ad notitiam omnium perducamus, quae sacris ac venerabilissimis mente integra et pia devotione obtulit locis. Praeterea post electionem simul et consecrationem presulatus sui cepit per maximum studium habere de sanctis et de eorum ecclesiis, quatenus ad statum pristinum novo cultu eas, protegente Domino, citius revocaret; quod factum est, nam eo tempore ecclesiam beati Saturnini martyris foris portam Salariam constitutam, quae vetustate imitia et longo jam senio a fundamentis ceciderat, inovis fabricis edificari fecit, et picturis variis decoravit. Ubi etiam obtulit vestem de fundatis unam. Perficiente vero illo haec quae superius dicta sunt, ad alia tunc pontificalis ejus animus sanctorum opuscula summo opere cepit attendere. Et quoniam tunc divino ignis amore succensus corpus beati Gregorii, hujus universalis Ecclesiae praesulis, per quem sancti Spiritus gratia toto orbe terrarum inextinguibile sapientiae munus induxit, ex loco, sepultus quo prius fuerat, tolli, et non longe ab eo in alium noviter constructam infra ecclesiam beati Petri apostoli summo honore perduxit. Ejusque sacrum altare argenteis tabulis nudique perforavit, et oratorium suo sancto nomine titulavit. Absidamque ejusdem super aurato musivo depinxit. In quo scilicet oratorio sanctorum corpora beatorum martyrum Sebastiani (b), Gorgonii ac Tiburtii, ex coemeteriis in quibus ante jacebant, perduxit. Et unumquodque eorum separatis altaribus collocavit, pro quibus denique pontificatus sui tempore decrevit ut monachi qui ad officium persolvendum in ecclesia beati Petri apostoli sunt constituti, omnibus diebus ibidem laudes omnipotenti Domino canere non desistant. Obtulit autem in eodem oratorio vela majora vel modica serica decem et octo. Vestes super altare sub quo sanctissimi Gregorii papae corpus quiescit, tres. Unam cum chrysoelavo, habentem historiam . . . et super unumquodque altare praedictorum martyrum vestem de fundato unam. Imagines denique desuper deargentatas, nec non auro perlusas tres habentes Ysaiam Domini, et eorum depictos, quorum specialia videntur

B

C

Aquitaniam moritur, ejus regnum a Ludovico inquit Lotharium, quem in gratiam receperat, et Carolum posterioris matrimonii divisum, novis illorum genuit. Hujus enim gratia Ludovicus rex praedictus contra patrem arma, quae semel deponere coactus fuerat, resamens, parvuli hujusmodi habundantiam peperit, quae illi moriem conciliarunt, anno imperii vigesimo septimo. Successit patri in imperio Lotharius, qui cum monarchiam cupidus esset, adversus fratres bella movit, non sine magna rerum suarum factura. Quem enim Ludovicus et Carolus crebris legationibus ad pacem et concordiam invitavit, inducere non poterant, cruento tandem certamine iustitia comite, victam atque fugam, iusto iudicio episcoporum regno Francia exuerunt, ibidemque teste Nithardo nobilissimo Franco, et Carolo magno nepote ex Berta filia, inter se diviserunt; post vero quam supplex peteret sibi regnum restitutum consilio episcoporum ad partem regni captandam et gratia admissus fuit. Post obitum Theophili imperatoris, opera Michaelis et Theodora Augustae, haereticis iconoclastarum in Oriente penitus est dissoluta, et orthodoxa religio per Methodium Constantinopolitanum catholicum antistitem restituta. *Ser. Bis.*

(a) Presbyter scilicet cardinalis. MANSI.

(b) Sebastiani. Partem corporis sancti Sebastiani, opera Hildrini ab Urbe evectam, delatam esse in Gallias, reconditamque in monasterio sancti Medardi, testatur Ado Viennensis in chronico. *Ser. Bis.*

(*) Obierat jam ab an. 804. MANSI.

corpora humata miraculis ac virtutibus pollent. His igitur perfectis operibus, ad alia repente venerabilis pontifex animam et mentem convertit. (a) Nam ecclesiam tunc B. Marci confessoris atque pontificis, quam tempore sacerdotii sui regendam susceperat, et usquequo ad pontificatus pervenit gratiam, in suo jure ac ditione permansit, quae ob nimiam vetustatem crebro casura esse videbatur, cum omnipotentis Dei opitulatione a fundamentis prius ejecit, et postmodum novis fabricis totam ad meliorem cultum atque decorem perduxit, absidamque ipsius praenominatae basilicae musivo, aureis superinducto coloribus cum summa gratulatione depinxit. Fecit vero sarta tecta eius omnia nova, et quicquid in ea ante xile cognoverat, pretiosum postea esse maluit. Igitur consummatis omnibus his pro remedio et futura retributione animae suae, obtulit in jam sepe nominata ecclesia futuris temporibus permanentia haec. Regnum aureum unum, quod usque hodie super altare dependet, cum gemmis valde optimis, habens in medio auream crucem cum gemmis pariter pretiosis. Item gabathas ex auro purissimo tres pendentes ante praenominatum altare. Et gabathas interrasiles de argento, duodecim angelorum opere constructas. Et alias gabathas interrasiles quinque cum pedibus suis. Item ubi supra obtulit thymiamateria auro colore perlusa tria, sinistra de argento duodecim. Coronas argenteas majores et minores novem. Cruces de argento tres, et unaqueque habet libram unam. Cerostatas desuper argentatas quatuor. Fecit et ciborium ad laudem atque decorem confessoris jam saepius dicti ex argento purissimo pensans libras mille. Altare quoque ejusdem argenteis similiter tabulis exornavit, cupiens per rerum temporalium exercitia aeterna caelo premia adipisci. Praedictus etiam venerabilis pontifex obtulit, ubi supra, vestem de fundato unam habentem mucrones per circuitum. Fecit et aliam vestem de olovero, [holoserico] unam, habentem in medio gemmas, et mala aurea, et per circuitum zonam de chrysoclavo. Imo vero obtulit sanctissimus praesul vestem de olovero cum gryphis et unicornibus. Vestem quoque aliam cum chrysoclavo per circuitum habentem in medio resurrectionem Domini nostri Jesu Christi. Saepo jam dictus venerabilis papa obtulit in praenominata ecclesia vestem cum gryphis et chrysoclavo per circuitum, habentem in medio natiuitatem Domini nostri Jesu Christi. Item vestem aliam cum chrysoclavo habentem per medium rotas de chrysoclavo quatuor, et natiuitatem atque baptismum Domini nostri Jesu Christi. Obtulit vero praenominatus pontifex vestem aliam cum leonibus, habentem resurrectionem Domini de chrysoclavo. Vestes de fundato minores octo, quae altaribus superponuntur, quae per circuitum ejusdem ecclesiae esse noscuntur. Vela alba serica quatuor, unum habens undique Tyrium, et in medio crucem et gammadias de chrysoclavo. Aliam de stauraci habens in medio crucem de olovero, et gammadias de olovero Tyrio, tertiam et quartam similiter. Vela de rodino quatuor, quae sacrum altare circumdant, ex quibus unum habet crucem de chrysoclavo, Vela de fundato viginti sex, et linea similiter, quae pendent per arcus ecclesiae. Vela Alexandina tria, ante portas majores pendentia, habentia homines et caballos. Cortinam Alexandrinam unam, vela alia habentia mucrones de fundato quatuor. Velum de octapulo unum. Vela alia de fundato octo habentia per circuitum periclysis de blattia. Et alia vela sex cum aquilis habentia per circuitum periclysis de Tyrio. Vela simulque alia de fundato quinque habentia leones et periclysis de Tyrio. Vela alia Alexandrina, ex quibus unum habens rotas et rosas in medio, et aliud arbores et rotas, pendentia ante

A valvas ipsius ecclesiae. Item velum modicum de olovero habens in medio hominem cum caballo. Vela cum argento spanisco quatuordecim. Vela modica ubi supra de olovero, decem habens unumquodque eorum anates. Hic divina inspiratione protectus obtulit in jam dicta basilica aquamanile de argento unum.

Verum etiam fecit in ecclesia beatorum Cosmae et Damiani martyrum vestem de fundato unam habentem in medio historiam depictam cum chrysoclavo. In ecclesia beati Abbacyri [abba Cyril], atque archangeli ad Alefantum. Hic a Deo electus et praedictus antistes obtulit in basilica beati Eustachii martyris vestem de fundato unam habentem in medio historiam de chrysoclavo.

Fecit jam saepius nominatus praesul aliam vestem in ecclesia beatorum martyrum Sergii et Bacchi de fundato unam. Pari modo vero fecit et aliam vestem de fundato in ecclesia sancti Silvestri posita in monte Soracti.

B Post completa vero haec omnia et diligenter peracta, fecit in ecclesia beati Petri apostoli vela cum chrysoclavo numero quatuordecim habentia diversas historias Evangeliorum, et passiones beati Petri ac Pauli, nec non Andreae apostoli, quae dependent inter imagines auro argenteoque fusas in trabe desuper argentata, antequam ad eas sacram confessionem, speciosa valde visibus humanis, atque praecipua.

Fecit autem et in ecclesia beati Christi martyris Georgii magnificus praesul hinc inde porticus, quas etiam ad decessorem ipsius basilica variis ornavit picturis. Absidam vero ejusdem diaconiae a fundamentis auxiliante Domino cum summo studio compisit. Hic adeo amabilis pontifex dum diligenter cerneret quod ejusdem venerabilis diaconiae secretarium praenimia temporum vetustate marcesceret, noviter pro ipsius amore vel gratia aliorum ad meliorem erexit honorem. Obtulit itaque sanctissimus papa, ubi supra, haec dona.

C Vestem de fundato unam cum chrysoclavo habentem imaginem Salvatoris et martyris Sebastiani, atque Georgii. Vela de fundato majora duo, minora decem et octo. Fecit autem in confessione ipsius basilicae rugas de argento ex auro perfusas. Pari modo vero sarta tecta basilicae beati Adriani martyris posita in via Sacra, quae praenimia vetustate maruerant, noviter restauravit. Verum etiam fecit in patriarchio Lateranensi triclinium mira magnitudinis decoratum cum absida de musivo. Sed et alias absidas duas dextra levaeque positas infra paracellarium variis historiis depictas. Fecit etiam sanctissimus papa et in ecclesia beati Clementis confessoris vestes de fundato cum leonibus, et periclysis de octapulo.

Simili modo et in diaconia beati Theodori martyris vestem de fundato leones habentem cum periclysis de octapulo. Fecit autem in ecclesia beati Christi martyris Laurentii, quae ponitur foris muros, vestem chrysoclavam habentem historiam Zachariae. Fecit et aliam vestem fundatam cum gryphis in honorem sanctae Dei genitricis Ad Martyres. Nec non et in beati Stephani protomartyris in Caelio monte vestem de fundato cum gammadiis. Verum etiam et in diaconia beatae Dei genitricis in via Lata fecit vestem de stauraci cum periclysis de blattia.

Simili modo et in ecclesia beatae Dei genitricis semperque virginis Mariae dominae nostrae Ad Praesepe fecit vestem auro textilem habentem natiuitatem, baptismum, presentationem et resurrectionem habentem in capite ipsius historiae gemmas albas trecentas et octuaginta, hyacinthinas quinquaginta, prasinas viginti duas, et in circuitu olivarias legente de nomine domini Gregorii IV papae.

Quibus vero miraculis ejusdem martyris articulus in Galliam translatus fuerit, refert Eginhardus lib. iv, cap. 24. Sed. Itaq. de his (caelo)

(a) Nam ecclesiam tunc beati confessoris. In hunc sancti Marci titulum Gregorius a se nobilissima structura exornatum intulit corpus sancti Hermetis

Item fecit et in diaconia beati Adriani martyris in Tribus Fatibus vestem de fundato. Fecit autem praefatus praesul in ecclesia beatorum apostolorum Ad Vincula vestem de fundato habentem leones cum gryphis. Fecit et aliam vestem de fundato in ecclesia beati Martini confessoris atque pontificis habentem leones cum arboribus.

Nec non et in basilica beati Eusebii martyris vestem de olivero habentem aquilas cum periclysi de quadrapulo. Obtulit etiam praedictus praesul in basilica beatae Dei genitricis Mariae trans Tiberim vestem de Tyrio habentem historiam Dominicae natiuitatis atque resurrectionis Domini nostri Jesu Christi. Imo et in diaconia quae vocatur Cyro, simili modo obtulit vestem de fundato. Imo et in diaconia beatae Mariae in via lata eodem modo vestem de fundato obtulit. Hic praclarus et venerabilis pontifex divina inspiratione fretus fecit in ecclesia beati Marci confessoris Christi atque pontificis patenam octogoni exauratam habentem in medio vultum Domini nostri, et ad duobus lateribus vultum ipsius beati Marci, atque ejusdem praesulis pensantem libras sex. Simili modo et calicem octogoni fundatum cum Iohannis exauratam ibidem obtulit pensantem libras sex. Seyphium quoque argenteum illic offerri curavit pensantem libras sex. Obtulit etiam ipse praenominatus pontifex castru-ennefodia duo pensantia insimul libras quatuordecim. Verum enim vero in ecclesia doctoris genitium beati Pauli apostoli obtulit sepdedecus pontifex vestem de chrysodavo habentem historiam Domini Dei nostri, et in ejus obsequio a dextris vel sinistris archangelorum seu apostolorum, inuidabili numero mira magnitudinis atque potestitudinis diversis lapidibus vel margaritis ornatum pulcherrimeque contextam.

Hic benignissimus et praclarus pontifex, dum bonus et verus pastor pro sanctae Dei Ecclesiae statu maximam iudicque curam ac vigilantiam gereret, considerans Romanorum penuriam, quod ubi triticum ad edendum molerent nullo modo haberent, divino fretus auxilio formam quae Sabastiana vocatur, quae jam plurimos annos constructa atque disrupta esse videbatur, dato operis studio, sicut a praeis fuerat edificata temporibus, in quoque eam praesagus antistes noviter edificare atque construere misit. Hinc etiam ad ecclesiam beati Petri apostoli, atque ad Janiculum, sicut praesul, ita et nunc indifloentem decoravit. Fecit etiam in diaconia beatae semper virginis Mariae in Cosmedin vestem de Tyrio habentem historiam Dominicae natiuitatis atque resurrectionis Christi veri Dei nostri. Ad honorem et gloriam beatae Dei virginis Susanna obtulit sanctissimus praesul in ejusdem ecclesia vestem fundatam cum periclysi de Tyrio.

Fecit autem in ecclesia beati Cyriaci martyris atque diaconi vestem de fundato habentem periclysin de stauraci. Pari modo, et in ecclesia beatae Eudontianae virginis vestem de fundato cum periclysi ad quadrapulo. Obtulit beato Vitali martyri vestem de fundato habentem aquilas, et periclysin de quadrapulo. Praefatus vero pontifex fecit in ecclesia beatae Anastasiae martyris vestem de fundato habentem aquilas et periclysin de olivero. Hinc vero obtulit jam diectus praesul in basilica beatae Luciae martyris quam vocant Orlea, vestem de fundato cum periclysi de octapulo. Sanctissimus denique pontifex fecit in titulo beati Chrysogoni martyris vestem de Tyrio habentem historiam Danielis cum periclysi de stauraci. Obtulit vero beatissimus papa in titulo Pauli apostoli vestem de stauraci cum periclysi de quadrapulo. Verum etiam fecit et in ecclesia beatae Ceciliae martyris vestem de fundato habentem aquilas et gryphos cum periclysi de olivero.

(a) Lotus mendosissimus.

Pari modo et titulo Emilianae obtulit vestem de fundato habentem aquilas et periclysin de blatta Byzantia. Similique et in ecclesia beati Sixti martyris atque pontificis fecit vestem de Tyrio habentem historiam Danielis cum periclysi de olivero.

Fecit in basilica beatae Balbinae martyris vestem de fundato cum periclysi de olivero.

Fecit autem in titulo Damasi vestem de stauraci habentem periclysin de blatta Byzantia.

Fecit etiam in ecclesia apostolorum Jacobi et Philippi vestem de fundato. Item in ecclesia beati Marcelli confessoris atque pontificis vestem de fundato.

Pari modo in basilica beati Laurentii in Lucina fecit vestem de stauraci. Item in ecclesia sancti Valentini fecit vestem de fundato, et gammadias de octapulo.

Cumque haec omnia, quae superius inserta leguntur, a quarto hujus intereate sedis papa Gregorio Deo favente liberius consummata fuissent atque perfecta, piger esse nullatenus volens, cepit indifferenter post curam gregum de cultura sive meliorationibus venerabilium tractare locorum, ut suis temporibus novo culturae formata consolidata essent. Quod intercedente apostolorum principe Petro juxta votum sui desiderii factum est. Ideo cum talia praesulatus sui animo volveret, et hasitans cogitaret, repente ad memoriam sui recurrunt, quod iustam non esset, si amplius ecclesia sanctae Dei genitricis, quae more veterum nunc usque Callisti trans Tiberim dicitur, sine monachorum officio consisteret, maxime cum in ea signorum non minima frequenter fiant miracula, et virtutes diversae, ac demum divinitus compunctus corde et Dei omnipotentis roboratus ac fretus iuveniae, juxta latus praenominatae basilicae monasterium a fundamentis statuit, et novis fabricis decoravit. In quo etiam monachos canonicos aggregavit, qui inibi officium facerent, et omnipotenti Domino grates et laudes dicere singulis et noctibus prosecutis intimo cordis spiramine decantarent, quae sicut impressarium ceruimus, magno certamine magnoque studio pastor eximius hoc opus valde firmissimum amplavit. Nam ubi ante nulla erat cultura praecipua, modo Deo dispensante pulchra sunt habitacula monachorum, et loca quae nuper ab hominibus videbantur veribus vel immunditibus plena, nunc in eis cellule constructae sunt, quibus oves Christi cum suis simul utilitatis pro laudum officia largissime cohabitant et formant. Eo tunc tempore praedicta ecclesia quibus am per circuitum locis longo senio erat praerupta, ad eam firmissimis undique munitioribus restauravit. Et in ea sanctum fecit praesepe ad similitudinem praesepi sanctae Dei genitricis, quae appellatur Majoris, quod videlicet laminis aureis et argenteis adornavit. In quo pro remedio ac venia delictorum haec obtulit dona: imaginem auream habentem historiam dominae nostrae cum diversis et pretiosis gemmis, hyacinthos majores numero tredecim, prasinas decem, albas majores numero viginti et novem, almandinas majores numero viginti, albas modicas habentes circum capitis coronam diverse philopares.

Cerecili parva duo habet gemmas pretiosissimas albas numero decem et octo, prasinas octo, hyacinthinas quatuor. Item in eadem imagine habet murenas prasinales pretiosissimas duas, ex quibus habet pendulas numero undecim. Item murenam trifilem auream, quae habet gemmas diversas albas numero septuaginta tres, et buticulas triginta tres. Murenam in qua pendunt gemmae hyacinthinae tredecim, digitis aureae novem pendunt in filo aureo. Item Murenam filatam, ex qua gemmae pendunt hyacinthinae quatuordecim. Signum Christi habet navicellas duas, et murenas tres. Omnes murenas cum pectinate eorum. Gabathas aureas purissimas.

Et in alia quodam quibusdam de argento. Praesulatus huiusmodi et tredecim. Praesulatus huiusmodi et tredecim.

849 NOTITIA HISTORICA
 interrasiles philopares. Signum Christi pendentem in catenulis tribus lilio, et unc... legente de donis Dei, et sancta Mariae, quod vocatur Præsepe trans Tiberim, domi Gregorii papa IV, qui puro corde obtulit tres gabathas saxiscas. Signum Christi habet historiam in modum leonis incapillatam cum diversis operibus purissimis aureis pendentibus in catenulis quatuor et uncino uno. Item gabatham saxiscam habet in modum Leonis IV, cum diversis historiis serpentium, et in medio stantem pineam, et quatuor leuculis exauratam, qui pendet in catenulis tribus et uncino uno. Item gabathas saxiscas. Ex quibus habet singulis operibus exauratis pendentes in catenulis tribus, et uncinos quatuor, ex quibus habet unam gemmis vitreis. Quae dominus item Gregorius IV pontifex libenti obtulit animo.

Imo vero obtulit jam dictus præsul in ecclesia doctoris gentium beati Pauli apostoli cortinam fundatam pendentem in arco triumphalem, habentem in medio annuntiationem et nativitatem Domini nostri Jesu Christi. Item velum olovero unum pendens in regularem sibi imaginem argenteam habens historiam imperatoris. Ibi ipse fecit et alia duo modica vela fundata, quae pendet in circuitu altaris, habentque lora viginti quinque. Vela quae pendet in presbyterio numero viginti quatuor. Vela fundata, quae pendet ad arcus majores, numero quadraginta. In ciborium ipsius ecclesie fecit vela quatuor. Pari modo et in ecclesia beati Christi martyris Georgii fecit vela de fundato sex habentia in circuitu gammatas de octapulo.

Ipsè vero a Deo protectus et præclarus pontifex fecit in monasterio sancti Salæ vestem de olovero cum leonibus habentem periclysin de octapulo.

Verum etiam et in monasterio sancti Anastasii martyris eodem modo fecit vestem de stauraci cum periclysi de quadrapulo; simulque et in monasterio sancti Andreae, quod appellatur in Clivo Scauri fecit vestem de stauraci cum periclysi de octapulo unam, sed in monasterio sanctæ Agathæ martyris, quæ ponitur super Suburram, fecit vestem de olovero cum periclysi de octapulo unam.

Nec non et in monasterio sancti Erasmi fecit vestem de stauraci cum periclysi de octapulo unam.

Enim vero et in diaconia sanctæ Lucie, quæ ponitur in septem vias, fecit vestem de olovero cum periclysi de octapulo unam.

Fecit autem in oratorio sanctæ Lucie, quæ ponitur in monasterio de Serenati vestem de olovero cum leonibus, habentem periclysin de octapulo. Simili modo et in monasterio sancti Silvestri fecit vestem de olovero cum periclysi de octapulo unam. Ibi ipse fecit vestem de fundato cum gryphis habentem periclysin de blatin.

Pari modo et in monasterio sanctæ Praxedis fecit vestem de olovero cum periclysi de stauraci unam.

Ipsè vero a Deo protectus et præclarus pontifex fecit in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli vela de chrysoclavo per arcus presbyterii habentia historiam ipsius beati Pauli apostoli, et in circuitu histam cum auro, numero viginti et septem. Hic a Deo electus et præclarus anastes obtulit in ecclesia beatae Dei genitricis semperque virginis Mariæ dominæ nostræ, quam vocamus Callisti et Corneli, coronas argenteas duas, per unamquamque delphinos duodecim, pensantes insimul libras duodecim.

Simulque et in diaconia beati Christi martyris Gregorii fecit coronam de argento unam cum delphinis duodecim pensantem libras sex. Ipsè vero a Deo protectus et præclarus pontifex fecit in basilica beatae Dei genitricis semperque virginis Mariæ dominæ nostræ, quam dicimus Callisti et Corneli, canistra argentea quatuor legente sancta Dei genitricis, Gregorii IV papæ pensantia libras viginti et quatuor.

Et in altari quoque ejusdem tabulas de argento pensantes libras centum et tredecim. Fecit idem ve-

A perabilis papa, in eodem sancto loco, intra ambitum ipsius ecclesie operosam, decoratque resurgentidnem. Nam prius altare, in humili loco, situm fuerat pene in media testudine, circa quod plura iustiusque sexus conveniens, pontifex cum clero plebi confusè immixto sacra mysteria celebrabat. In 19 non 997.

Sed et sancta corpora beatorum Callisti et Corneli et Calepodii in mediana plaga ecclesie ambitum post legum populi jacentia non condigne honorificabantur. Quod religiosissimus idem papa non leve tulit, sed solerti solitoque studio cum intima industria operam adhibens, mirificum opus inchoavit optime consummavit. Nam effosso rotundissimo antro summa cum reverentia præfata sancta corpora elevans in occidentali plaga ejusdem ecclesie, hoc est in ambitu absidæ, honorifice collocando, et cultu, circa quoque maxime molis aggregans, compertis ministris lapidibus tribunal erigens decoravit. Superque confessionem respicientem ad orientem solis, in medio odoris celatas ornata compagine coaptavit. Infra consurgentem siquidem basin altaris, antri metris ornatus modico ex argento perspicue in hoc loco sancta Dei genitricis semperque virginis Mariæ, et lata scilicet priori, erexit inter consurgentes pulpchri operis gradus. Ante quam presbyterii in stupa operosi operis funditus construxit. Cuius in septentrionali plaga lapidibus circa septem matronam apposuit. Sed et decorem altari addens, et matrem Domini, meritis honorans, muneribus, et fecit ibidem vestem chrysoclavam cum blatta Byzantina, habentem historiam nativitatis et resurrectionis Domini nostri Jesu Christi. Et insuper imaginem beate Dei genitricis Mariæ refoveam imaginem oblatoris, qui...

Ipsè vero a Deo protectus et præclarus pontifex fecit amas argenteas sex, quæ præcedunt per omnes stationes, pensantes libras tredecim. Syphos duosque pensantes singulos libras decem. Gemuliones octo pensantes singulos libras duas.

Hæc denique postquam omnia, a Deo favente, non sæpe dicto pontifice decenter expleta sunt, et quæ in ecclesia beati Petri apostoli foris minus longe jam senio cassata videbantur, ad pristinum statum, quibus tumque perduxit.

Nam penè totam porticum super oratorium sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ Mediana dicitur, novitatem ex trabibus cæterisque lignis ob decorum basilicæ decoravit. Imo et adiam similiter porticum ante, et in vas argenteas novo opere cultuque præcipuo perfecit. Nec non et in fronte paradisi, jam factæ ecclesie principali musivo cueta quæ a prisca temporibus in eodem pariete erant diruta, velocitate nimia pingente ac restaurare deorevit.

Renovavit simul et porticum ejusdem basilicæ, quæ super gradus ejus esse perspicitur, per quos populus orationis voto indifferenter habet ascensum. Fecit etiam juxta acoliti pro quiete pontificis, ubi post orationes matutinales, vel missarum officia, ejus rotundum membra soporari, et hospitium parvum, sed honestè constructum, et pioturis decoravit animis. Item, inter cætera bonæ operationis exempla fecit, et in patriarchio Lateranensi pro utilitate, quæ usu pontificis, prope oratorium sancti Christi martyris Laurentii, habitaculum, satis idoneum, ubi, et quies est optima, et cum clericis, sub pontifice, inde egredienti omnipotenti Domino debitas potest laudes perhibere.

Igitur post hæc omnia, quæ superius edidit, leguntur de ædificiis jam, dixit, et, pro magnitudine temporum, pene casuris, quæ intra palatium ab antiquis patribus videbantur esse constructa, beatus mus, jam sæpius nominatus papa Gregorius, novam cultu, et opere a fundamentis erexit, atque compertusuit. Nam descensum qui parcellarum respiciunt, quem antea homines veluti in nocte ascendebant vel transeunt deinceps, ut ante, obscuritas valeat præpedire, a quo videlicet loco usque ad oratorium

sancti Laurentii cuncta quae erant vetera restauravit. Et alia nova adiecit, in quibus tres caminatas fieri jussit.

Renovavit imò et balneum quod juxta paracellarium situm est a fundamentis per totam, et marmoribus caeterisque placabilibus operibus decoravit. Nam prius vetustatis longitudine casurum esse videbatur, nisi mens vel optimum tanti pontificis studium illud ad priorem statum reducere decrevisset. Pari modo et in ecclesia Salvatoris, quae appellatur Constantiana, fecit vestem auritextilem habentem historiam palmarum, et eorum Domini.

Item in venerabili monasterio sanctae Dei genitricis semperque virginis Mariae, et sancti Cornelii et Callisti, quam vocant Trans Tiberim, fecit canistra numero sex, quae pensant insimul libras decem et octo. Scyphum unum pensantem libras octo et uncias quatuor. Canthara cum thymiamaterio pensantia libras tres. Siclonem unum pensantem libras tres.

Perfectis autem his omnibus atque examussim patris, quoniam jam, sicut saepedictum est, ejus sancta, veneranda ac recolenda simplicitas, utque in Dei erat omnipotentis semper intenta servitio, ita quoque de populi futura salute et liberatione patriae indifferenter erat sollicita, ne ab hostibus Deo non permittente quomodo caperentur (a). Et quoniam hujus sacratissimi patris ab papae temporibus impia atque nefaria, et Deo odibilis Agarenorum gens a finibus suis consurgens pene omnes insulas et omnium regiones terrarum circumiens, depredationes hominum et locorum desolationes atrociter faciebat, easque haecenus facere nullatenus cessat; de quibus quoque insolitis atque cavendis periculis, misericordissimus praesul magnam habens timorem, ne populus a Deo sibi et beato Petro commissis apostolo, qui in Portuensi vel Ostiensi civitatibus habitavit, a Saracenis nefandissimis tribulationis ac depredationis sentirent jacuriam, intimo trahens ex corde suspiria, cepit prudenter inquirere quomodo civitatem Ostiensem adjuvare ac liberare potuisset. In ejus statim omnipotens Deus hoc dedit corde consilium, ut civitatem ibidem qua populum salvare vellet a fundamentis noviter construere debuisset, quoniam ea quae priori tempore adificata fuerat longo quassata senio nunc videretur esse diruta. Fecit autem juxta quod ei fuerat divinitus inspiratum; in praedicta enim civitate Ostiensi civitatem aliam a solo valde fortissimam parietibus quoque altioribus, portis simul, ac seris, et cataractis, eam undique perimivit, et desuper ad inimicos, si venerint, expugnandos petriarum nobili arte composuit, et a foris non longe ab eisdem muris ipsam civitatem altiori fossato circumcinxit, ne facilius muros isti contingere valerent.

Quando autem saepedicta civitas nova fabricae initium meruit, ipse ibidem sanctissimus papa per se multis residens diebus partem quamdam murorum non modicam, cum suis hominibus quasi in sortem percipiens a fundamentis erexit.

De qua donec, Deo prosperante, crebro dicta civitas

(a) Quoniam hujus sanctissimi papae temporibus, eadem ex causa Gregorius, teste Sieberto, alterius novae civitatis fundamenta jecit, ut basilicam sancti Petri extra urbem positam tutam redderet. Addit Leoninam esse dictam, ideo quod coeptam a Gregorio, Leo IV perfecit. Verba Sieberti haec sunt: Gregorius papa dolens crebris Saracenorum incur-

tas ad legitimum totius fabricae finem perducta est, multos exinde labores in suo sancto pectore vel certamina indesinenter sustulit. Cui etiam noviter civitati constructae hoc nomen in sempiternum statuit permanendum, scilicet ut ab omnibus sive Romanis, sive aliis nationibus, a proprio quod ei erat nomine, id est Gregoriopolis, vocaretur. Et revera merito hoc a conditoris sui nomine vocabulum sumpsit, quia, quod nullum legimus fecisse pontificem, iste Dei omnipotentis auxilio, simulque virtute munitus, pro populo ac liberatione patriae ante jam nominatum opus mirabili decore fabricae construxit atque composuit.

His itaque in suis locis manentibus fecit ideam coangelicus atque eximus praesul in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi juxta patriarchium Lateranense vestem cum chrysoclavo habentem in fronte altaris historiam beatissimum Baptistae atque evangelistae Joannis. Et per altaris circuitum similiter suo corpore coherentiam, quasi vela similiter de chrysoclavo, et quasdam picturas habentium in modum gryphorum cornua in frontibus picta. Fecit etiam in monasterio beatissimi martyris Christi Laurentii, quod dicitur Pallacris, canistra de argento sex, et cerostata duo inducta, scyphum unum argenteum, et amam similiter de argento.

Fecit etiam in oratorio sanctissimi papae Gregorii, sito infra ecclesiam beati Petri apostoli, columnellas argenteas quatuor habentes libras argenti numero quadraginta.

Post haec autem omnia ipse venerabilis pontifex in curte quae cognominatur Draconis, domum satis dignam undique portibus ac solaris circumdatam a solo noviter fieri statuit, in qua tam ipse, quamque etiam futuri pontifices cum omnibus qui eis obsequantur, quamdiu eis placeat, ibidem spatiose immorari valeant. Fecit autem similiter et in curte alia, quae Galeria vocatur, domum aliam largam ac spatiosam, satisque praecipuam ad opus atque utilitatem pontificum, ubi obediens opportunum fuerit, ut eum omnibus qui eis famulantur amplissime hospitentur. Item saepedictus idem alius pontifex atque praeclearus superno amore exardescens fecit in basilica sancta intactaeque virginis Dei genitricis dominae nostrae Mariae, quae cognominatur Ad Martyres, ciborium ex argento purissimo, pensans simul libras quadringentas. Simul et coronam ex argento purissimo unam pensantem libras decem et semis.

Similiter autem fecit in basilica beati Marcelli confessoris atque pontificis coronas ex argento purissimo tres pensantes simul libras. Imo vero et in diaconia beati Georgii martyris fecit velum Alexandrinum, habens phasianos duodecim, et vela ante januas ligneum plumatum unum. Qui beatissimus pontifex postquam sedem Romanam et apostolicam annos sexdecim gloriosissime rexit, ex hac luce subtraesus ad aeternam migravit requiem. Fecit ordinationes quoque per mensem Martium et Decembrem, sed diversa loca numero cxxxv. Secutus vero in basilica beati Petri apostoli.

tionibus vexari et vastari suburbium urbis Romanae circa ecclesiam beati Petri apostolorum principis, descendit illic urbem novam aedificare; ad quod consilio et auxilio imperatoris animatus, novam fabricam fecit, sed non perfecit; Leo enim ejus nominis quartus coeptum opus absolvit. Haec Siebertus. Sev. Bis.

capit vestem communione habere debuerit. ...